Opgavenboekje

Aruba, Bonaire, Curaçao en Sint Maarten

centraal schriftelijk examen

aardrijkskunde

vwo

2026
tijdvak 2
donderdag 18 juni
7.30 - 10.30 uur

- Bij dit examen horen een bronnenboekje en een kaartenkatern.

Dit examen bestaat uit 33 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 63 punten te behalen.
Achter elke vraag staat tussen haakjes hoeveel punten je met een goed antwoord kunt behalen.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Opgave 1 – Territoriale en internationale wateren

Bij deze opgave horen de bronnen 1 en 2.

Gebruik de bronnen 1 en 2.
De basis van de regelgeving over territoriale en internationale wateren werd al in de zeventiende eeuw gelegd.

Vraag 1 **Geef aan**
- **waarom de basis van deze regelgeving juist toen werd gelegd;** (1 punt)
- **welke twee landen uit bron 2 nog altijd een relatief grote exclusieve economische zone hebben door de regelgeving uit die periode.** (1 punt)

Gebruik de bronnen 1 en 2 en het kaartenkatern.
De Spratly-eilanden zijn een archipel van zo'n 250 eilanden en riffen in het zuidelijke deel van de Zuid-Chinese Zee. Veel landen rondom de Zuid-Chinese Zee leggen een claim op (een deel van) de Spratly eilanden.

Vraag 2 **Beredeneer waarom veel landen rondom de Zuid-Chinese Zee een claim leggen op de Spratly-eilanden.** (2 punten)

Gebruik bron 1.
In 2023 sloten de Verenigde Naties een verdrag over het beschermen van internationale wateren.

Vraag 3 **Beredeneer waarom technologische ontwikkelingen het noodzakelijk maakten om dit verdrag te sluiten.** (2 punten)

Gebruik bron 1.
Vervuiling van internationale wateren is lastiger op te lossen dan vervuiling van territoriale wateren.

Vraag 4 **Beredeneer waarom vervuiling van internationale wateren lastig op te lossen is.** (2 punten)

Opgave 2 – De productie van zonnepanelen

Bij deze opgave horen de bronnen 3 en 4.

Gebruik de bronnen 3 en 4.

Stelling: de productieketen van zonnepanelen in 2010 past in het traditionele centrum-periferiepatroon.

Vraag 5 **Geef een argument**

- **voor deze stelling;** (1 punt)
- **tegen deze stelling.** (1 punt)

Gebruik bron 4.

Vraag 6 **Toon met bron 4 aan dat in de productieketen van zonnepanelen geen reshoring plaatsvindt.** (1 punt)

Tussen 2013 en 2018 hanteerde de Europese Unie importheffingen op Chinese zonnepanelen. Exportgeoriënteerde landen proberen importheffingen te ontwijken.

Vraag 7 **Geef aan op welke manier een exportgeoriënteerd land importheffingen kan ontwijken.** (1 punt)

Gebruik bron 3 en het kaartenkatern.

Europa wil zelf op grote schaal op een milieuvriendelijke manier zonnepanelen produceren.

Vraag 8 **Geef een reden**

- **om de eerste stappen in de productie van zonnepanelen in Noorwegen te doen;** (1 punt)
- **om de laatste stap in de productie van zonnepanelen in Oost-Europa te doen.** (1 punt)

Gebruik bron 4.

In Nederland worden recyclebare zonnepanelen ontwikkeld. Dit wordt niet alleen gezien als een gunstige ontwikkeling op het gebied van duurzaamheid, maar ook als een geopolitieke strategie.

Vraag 9 **Beredeneer waarom de ontwikkeling van recyclebare zonnepanelen wordt gezien als een geopolitieke strategie.** (2 punten)

Opgave 3 – Vulkaanuitbarstingen op het schiereiland Reykjanes

Bij deze opgave horen de bronnen 5 en 6.

Gebruik het kaartenkatern.
Dwars door IJsland loopt een divergente plaatgrens die ontstaan is door ridge push. Divergentie ontstaat meestal niet alleen door ridge push.
Ook een andere kracht draagt bij aan divergentie.

Vraag 10 **Geef aan**
- **welke andere kracht bijdraagt aan divergentie;** (1 punt)
- **waardoor die andere kracht geen rol speelt bij divergentie op IJsland.** (1 punt)

Gebruik bron 5.
De vulkaanuitbarstingen op Reykjanes leiden tot vulkaantoerisme.

Vraag 11 **Leg met een kenmerk van de lava ui,t waardoor toeristen relatief veilig dichtbij de vulkaanuitbarstingen kunnen komen.**
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten. (2 punten)

Gebruik bron 6.
Hieronder staan zes geomorfologische verschijnselen:

- delta	- morene	- puinwaaier
- slenk	- plooiingsgebergte	- schildvulkaan

Vraag 12 **Welke twee geomorfologische verschijnselen zijn te herkennen in de kaart van bron 6?** (2 punten)

Gebruik bron 6.
Het schiereiland Reykjanes wordt door de IJslandse geologische dienst met seismometers en GPS-meetstations gemonitord. Meetgegevens van deze instrumenten worden gebruikt om nieuwe erupties te voorspellen.

Vraag 13 **Geef aan**
- **welke verandering seismometers meten voorafgaand aan een nieuwe eruptie;** (1 punt)
- **welke verandering GPS-meetstations meten voorafgaand aan een nieuwe eruptie.** (1 punt)

Opgave 4 – Massabewegingen bij de Illhorn in Zwitserland

Bij deze opgave horen de bronnen 7 en 8.

Gebruik bron 7.
Op de hellingen van de berg Illhorn ontstaan elk jaar in de lente aardverschuivingen.

Vraag 14 **Leg uit waardoor deze aardverschuivingen juist in de lente ontstaan.**
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten. (2 punten)

Gebruik bron 7.
De Illgraben en de Illbach zijn twee rivieren die vanaf de Illhorn naar de Rhône stromen. In het dal van de Illgraben ontstaan vaker aardverschuivingen en modderstromen dan in het dal van de Illbach.

Vraag 15 **Geef hiervan twee oorzaken.** (2 punten)

Aan de voet van de Illhorn is een puinwaaier ontstaan.

Vraag 16 **Beschrijf in twee stappen het ontstaan van deze puinwaaier.**
Je beschrijving moet twee exogene processen bevatten. (2 punten)

Gebruik bron 8.
De Illgrabengeul mondt uit in de Rhône. De Rhône stroomt daarna van Zwitserland naar Frankrijk en vormt daar een groot dal. In de zomer kan het Rhônedal in Frankrijk snel en sterk opwarmen, waardoor hoge piekafvoeren kunnen ontstaan.

Vraag 17 **Leg uit dat door het snel en sterk opwarmen van het Rhônedal hoge piekafvoeren in de Rhône kunnen ontstaan.**
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten. (2 punten)

Opgave 5 – De Perito Moreno-gletsjer

Bij deze opgave horen de bronnen 9 tot en met 11.

Door de mondiale temperatuurstijging worden veel gletsjers in Patagonië (zie bron 9) kleiner.

Vraag 18 **Geef twee gevolgen van de mondiale temperatuurstijging waardoor veel gletsjers in Patagonië kleiner worden.** (2 punten)

El Niño kan het weer voor de westkust van Patagonië verstoren.

Vraag 19 **Leg uit welke invloed El Niño kan hebben op het weer in het westen van Patagonië.**
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten. (2 punten)

Gebruik de bronnen 10 en 11.
De meren uit bron 10 zijn op dezelfde manier ontstaan als Laguna de Los Témpanos. Aan de zijkanten van deze meren liggen bepaalde typen afzettingen.

Vraag 20 **Geef aan**
- **waardoor de meren zoals Laguna de Los Témpanos ontstaan zijn;** (1 punt)
- **hoe de afzettingen aan de zijkanten van deze meren genoemd worden.** (1 punt)

Gebruik de bronnen 9 en 10.
De Perito Moreno heeft perioden waarin de gletsjer groeit en weer kleiner wordt. Dit heeft gevolgen voor de waterstand van de Brazo Rico.

Vraag 21 **Leg uit welke invloed de uitbreiding van de Perito Moreno-gletsjer heeft op de waterstand van Brazo Rico.**
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten. (2 punten)

Opgave 6 – Ontwikkelingen in Argentinië

Bij deze opgave horen de bronnen 12 tot en met 14.

Gebruik bron 12.
In bron 12 is de herkomst van de bevolking in Argentinië, Bolivia, Brazilië, en Peru weergegeven.

Vraag 22 **Noteer de letters a tot en met d uit bron 12 op je antwoordblad.**
Schrijf achter elke letter de naam van het juiste land. (2 punten)

Argentinië had in 2023 een score van 0,865 op de Human Development Index (HDI). Onder andere door een groot aandeel werkenden in de informele sector scoort Argentinië relatief laag op de economische indicator van de HDI.

Vraag 23 **Geef aan**
- **waarom een groot aandeel werkenden in de informele sector zorgt voor een lage score op de economische indicator van de HDI;** (1 punt)
- **uit welke twee andere indicatoren de HDI nog meer bestaat.** (1 punt)

Gebruik bron 13.
Rond 1970 veranderde het politieke beleid in Argentinië, waardoor de werkgelegenheid in de secundaire sector ook veranderde.

Vraag 24 **Geef aan**
- **waarom het beleid tot 1970 leidde tot veel werkgelegenheid in de secundaire sector;** (1 punt)
- **waarom het beleid dat daarop volgde, leidde tot een afname van de werkgelegenheid in de secundaire sector.** (1 punt)

Gebruik bron 14.
Om tot verdere economische ontwikkeling te komen, kan een land exportvalorisatie toepassen.

Vraag 25 **Beredeneer met bron 14 waarom exportvalorisatie in Argentinië maar beperkt kan bijdragen aan economische ontwikkeling.** (2 punten)

Opgave 7 – Hòfi mango op Curaçao

Bij deze opgave horen de bronnen 15 tot en met 17.

Gebruik bron 15.
Jandino Asporaat voelt zich als 'Yu di Kòrsou' (kind van Curaçao) sterk verbonden met het Caribisch gebied.

Vraag 26 **Welk begrip is van toepassing op deze verbondenheid?** (1 punt)

Gebruik de bronnen 15 en 16 en het kaartenkatern.
De zware regenval leidde vooral in het noordwesten van Curaçao tot problemen.

Vraag 27 **Beschrijf in twee stappen het ontstaan van de neerslag in het noordwesten van Curaçao. Betrek in je antwoord een kenmerk van het landschap.**
(2 punten)

Door de zware regenval braken in Hòfi Mango dammen door. Het natuurpark kreeg daardoor te maken met landdegradatie. Experts hebben daarom geadviseerd om meer bomen te planten.

Vraag 28 **Leg uit op welke manier bomen landdegradatie kunnen tegengaan.**
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten. (2 punten)

Gebruik de bronnen 15 en 16.
In de rooien liggen meerdere dammen achter elkaar.

Vraag 29 **Beredeneer waarom het juist in Hòfi Mango zo belangrijk is om in de rooien meerdere dammen achter elkaar aan te leggen.** (2 punten)

Gebruik bron 17.
Overstromingen zoals in mei 2024 kunnen in de kustgebieden op lange termijn leiden tot economische schade.

Vraag 30 **Beschrijf in drie stappen dat overstromingen op lange termijn tot economische schade kunnen leiden.**
Begin je beschrijving met een exogeen proces. (3 punten)

De Nederlandse overheid heeft aangegeven niet bij te dragen aan de herstelwerkzaamheden in Hòfi Mango.

Vraag 31 **Geef vanuit de politieke dimensie een reden waarom de Nederlandse overheid niet bijdraagt aan de herstelwerkzaamheden in Hòfi Mango.** (1 punt)

Om de landbouwactiviteiten in Hòfi Mango te stimuleren, zou de Curaçaose regering een beleid van importsubstitutie kunnen voeren.

Vraag 32 **Geef twee maatregelen die de regering bij een beleid van importsubstitutie kan nemen om de landbouwactiviteiten in Hòfi Mango te stimuleren.** (2 punten)

Toch zal de Curaçaose regering niet snel kiezen om de vrijemarkteconomie te vervangen voor een beleid van importsubstitutie.

Vraag 33 **Beredeneer vanuit de dimensie natuur waarom een vrijemarkteconomie belangrijk is voor de voedselzekerheid van Curaçao.** (2 punten)

Einde examen

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.